

Uuri ekspositsiooni ja valmistu arutlema.

1. Ekspositsioonisaalis on sinu pilgust all- ja ülevalpool, aga ka silmade kõrgusel palju Anton Hansen Tammsaare enda kirjutatud teksti. Leia allolevatele vanasõnadele Tammsaare lausete seast vaste, mille sisu vanasõnaga kokku läheb. (*Vanemad võivad veidi põhjendada oma otsust, nooremad lihtsalt kattuva lause otsida. Igal rühmal või paaril või õpilasel võib olla erinev vanasõna, mitte kõigil üks ja sama.*)

✍ Igaüks peab oma risti kandma.	✍ Magaja kassi suhu ei jookse hiir.
✍ Issanda loomaaed on suur.	✍ Tööd tegijal, und magajal.
✍ Juuksekarva ei maksa lõhki ajada.	✍ Mida armsam laps, seda kibedam vits.
✍ Ära seda oksa raiu, kus peal ise istud.	✍ Rikkast perest osta hobune, vaesest vallast võta naine.
✍ Suur tükk ajab suu lõhki.	✍ Millest süda täis, sellest räägib suu.
✍ Meest sõnast, härga sarvest.	✍ Ära arva koera karvast, vaid hambast.
✍ Uni ei anna uuta kuube, magamine maani särki.	✍ Tõsi tõuseb, vale vajub.
✍ Parem pool muna kui tühi koor.	✍ Mis sa külvad, seda lõikad.
✍ Kui saad üle koera, siis saad üle saba ka.	✍ Igal pool on hea, aga kodu kõige parem.

2. Leia tekstist “Monumentaalsed tegelaskujud” kolm erinevust 19. sajandi ja tänapäeva eesti kirjakeele vahel. Selgita erinevuste sisu. Too näiteid.
3. Selgita, miks on osa stendide tekstidest rohelises kirjas ja osa teksti kursiivis.
4. Kuidas olid omavahel seotud need kolm nime: Anton Hansen Tammsaare, Gustav Suits, Noor-Eesti kirjastus?
5. Mille poolest erineb praegune Vargamäe muuseum sellest, mida inimesed tulid siia vaatama pärast “Tõe ja õiguse” I osa ilmutist? Nimeta vähemalt viis erinevust.
6. Leia stendi ““Tõe ja õiguse” lugemine” tekstist kuus žanrimääratlust, mida erinevad lugejad on “Tõe ja õigusele” omistanud. Missugune neist žanritest kutsub sind enim (ükskõik mis) raamatut lugema või filmi vaatama? Miks just see?
7. Leia sellest toast, kus on kõige rohkem teksti ja ekraanid, stendidelt üks õigekirjaviga. Vaata suuri tekste.
8. Vaata raamaturiiulis olevaid “Tõe ja õiguse” tõlkeid teistesse keeltesse (piisab kaane vaatamisest). Missugust erinevust märkad originaali ja tõlke pealkirjades?
9. Vaata ringi raadiotoas, seal, kuhu viib ajaleheväljavõtete kaetud uks. Missugune oli proua Hanseni reaktsioon, kui ta oli läbi lugenud Anton Hansen Tammsaare viimase romaani “Põrgupõhja uus Vanapagan” käsikirja? Millele sina viimati niiviisi reageerisid? Miks?
10. Kumb huvitas Tammsaaret kirjanikuna rohkem: vanadus või noorus? Leia sellele Anton Hansen Tammsaare põhjendus.
11. Loe, missugused on olnud erineva aja lugejate muljed “Tõde ja õigust” lugedes. Missugune neist kutsub sind enim lugema? Miks? Kui sa oled ise “Tõde ja õigust” lugenud, siis missugune hinnang kattub kõige enam sinu lugemiselamusega?
12. Missugune uus teadmine või mõte giidi jutust tundus sinu jaoks kõige huvitavam, põnevam, toredam...? Püüa põhjendada.
13. Missugune uus teadmine või mõte loetud tekstidest on sinu jaoks kõige huvitavam, põnevam, toredam...? Püüa põhjendada.

Stend “Tõde ja õiguse” kosmos”

I osa

- ✍️ Mitu last oli Vargamäe Andresel? Nimeta Andrese ja Krööda lapsed. Nimeta Andrese ja Mari lapsed.
 - ✍️ Maril oli varasemast kooselust Jussiga kaks last:ja Seega elas Mäe peres ühtekokku.....last. Reasta laste nimed tähestikulisse järjekorda.
 - ✍️ Mitu last oli Oru Pearul? Nimeta.
 - ✍️ Kuri kaelahaigus võttis ühel külmal talvel kõrvenurga taludest hulga elusid. Leia talude kaupa kirikaiale viidud lapsed (lühend *surn*).
- Vargamäe Hundipalu Kassiaru Kukessaare Ämmasoo Võõsiku Rava Oru Võlla
- ✍️ Mõtiskle, mis haigus see võis olla ning miks ei olnud võimalik neid lapsi aidata. Kas tänapäeval on see haigus ravitav?

II osa

- ✍️ Mida pidi Indrek kord linnas õppinud mehena Vargamäele õpetama tulema?
- ✍️ Mida soovitas koolivend Timusk Indrekul enam õppida?
- ✍️ Härra Schultzi (Koopula) sõnul ei saa võõraid keeli armastada muidu, kui ei armasta... Mida?
- ✍️ Direktor Mauruse tütar Ramilda armastab üle kõige saksa keelt, kuid tahab armastust avaldada vaid keeles.

III osa

- ✍️ Nimeta revolutsioonis osalejad. Kas tead kõigi sõnade tähendust?

IV ja V osa

- ✍️ Miks on Tiina jumalast äravalitud naine?
- ✍️ Hambaarst Ida Langebrunn Karimi sõnade järgi on lastel oma peaõnnistus. Mis see on?

✍️ **Kosmose stendi kõrval paremal.** Millega võrdleb Tammsaare inimesi, kellel pole sisemist veendumust truudusest oma maa, oma rahva, oma keele, oma kultuuri, oma omapära vastu?

✍️ **Stend “Romaanid armastusest ja lunastusest”.** Mis on see, mida Tammsaare tegelikult oma loominguga soovis uurida? *Too selle kohta näiteid “Tõde ja õiguse” I osast. Mida sümboliseerivad Tammsaare teostes lapsed? Kuidas on sellega lood tänapäeval?

✍️ **Stend “Artiklid inimesest ja masinast”.** Milline oli Tammsaare publitsistina? Miks ta selliseks kujunes? Kirjuta 50-100-sõnaline arutlus.

✍️ **Stend “Lood vanadest ja noortest”.** Loe stend läbi ning vaata seejärel kõrval olevat Natalie Mei illustratsiooni novelliile “Vanaisa surm” ning arutle, miks autor on just sellise pildi novelli juurde teinud.

✍️ **Stend “Tõde ja õigus” - eesti legendaarseim lugu”.** Kirjuta iga teose osa kohta haiku. Mis sa arvad, miks on autor valinud just Indreku vaatepunkti teose “Tõde ja õigus” põhiliseks süžeeleiliks? Põhjenda oma arvamust. Moodustage grupid. Iga grupp valib “Tõde ja õiguse” mõne osa ja lavastab stendilt loetu põhjal kiirelt umbes 5-minutilise sketši.

✍️ **Teoste illustratsioonid.** Vaata seinalt teoste illustratsioone. Milline mulje jääb Tammsaare teostest neid pilte vaadates? Kirjelda.

AITÄH, ET KÜLASTASID TAMMSAARE MUUSEUMIT VARGAMÄEL!

